

Parakh

Research Journal Deptt. of Punjabi
Language & Literature
Lahore College for Women University Lahore
(Pakistan)
Vol: 3, July.-Dec 2018, PP 79 - 86

☆ غلام مصطفیٰ

پارکھ
تحقیقی مجلہ شعبہ پنجابی زبان و ادب
لاہور کالج برائے خواتین یونیورسٹی لاہور (پاکستان)
جولائی - دسمبر 2018ء، مسلسل شمارہ 6

انجینئر ظفر محی الدین دی جیونی تے کلا

Abstract

Punjabi language and literature always shadow the great poets. These are special places of Sufi poets. These poets have always taught the people goodness, in this fatal era of Engineer Mohi-ud-dinen looks forward to the sand of Punjabi's Sufi poets. He is a poet of high thinking. His poems include perfection, morality, truth, music, spirituality and much more. In this article, a brief talk about these lives and poetry. The rhythm side trends, his poetry books and topics are available.

پنجاب اجیہی دھرتی اے جتھے قدرت دے سارے رنگ دکھالی دیندے نیں، جیویں دن، رات، بہار، خزاں، دھپ، چھاں، پنڈ، گراں، خوشیاں، غمیاں، سدھراں، اڈیکاں تے محبتاں، ایہناں سارے رنگاں نوں ایتھوں دے شاعر

☆ لیکچرار، گورنمنٹ کالج یونیورسٹی، فیصل آباد

تصویریں بنا کے اپنی شاعری وچ دکھاندے نیں۔ انجینئر محی الدین وی ایہناں مہان شاعراں وچوں اک نیں۔ اوہناں اپنی شاعری راہیں پنجابی زبان وچ اپنا ناں اُچا کیتا اے۔ پاکستان بنن توں پہلاں ظفر محی الدین ہوراں دے وڈے امرتسر رہندے سن۔ اوہناں ایس بارے دسیا اے:

”میرے وڈے پند ما کھوال امرتسر، انڈیا وچ زمیندارا کر دے سن۔ سنتالی دی

وڈ پاروں اُجڑ کے پاکستان وچ رانیوٹ تے لاہور توں ہوندے ہوئے لائل

پور (فیصل آباد) دے اک پنڈ گروسر بنڈالا وچ آباد ہو گئے۔“ (1)

اوہناں دے ابا جی محمد نذیر احمد قادری نوشاہی سچیا ریٰ ہوریں وی انجینئرنگ دے شعبے نال جڑے ہوئے سن، بعد وچ اوہناں اپنا کاروبار کیتا، سٹھ دی دہائی وچ اوہ کاروبار چھڈ کے ناروال وچ حضرت پیر محمد عبداللہ شاہ جی ہوراں دے مرید تے فیر اوہناں دے خلیفہ ہو گئے۔ باقی ساری حیاتی اللہ تے رسول ﷺ دی اطاعت وچ لنگھا دتی۔ لوکاں نوں درس و تدریس کر دے تے لوکاں نوں اللہ تے رسول ﷺ دی اطاعت دل لے کے آئے۔ ظفر محی الدین ہوریں اپنے ابا جی ہوراں بارے مزید دسدے نیں پئی:

”دن رات اللہ دی عبادت وچ رجھے رہندے۔ قرآن پاک دی تلاوت بہت

مترنم تے ٹھہر ٹھہر کے کر دے سن۔ مینوں اج وی یاد اے جد صبح فجر توں

بعد تہہواں سپارہ پڑھدے سن تے اوہناں دے ایس کارن سانوں کافی

سورتاں زبانی یاد ہو گئیاں۔ جواج تائیں بھلیاں نہیں۔ کافی سارے درود

اوہناں کولوں سنن پاروں میرے اندر او سے آواز وچ پھر دے نیں تے

میں ایس نگہ نوں اج وی اندروں محسوس کرداواں ایہو میرا سرمایہ اے۔“ (2)

ظفر محی الدین ہوریں لائل پور (فیصل آباد) دے لاگے پنڈ گروسر بنڈالا وچ محمد نذیر احمد قادری نوشاہی سچیا ریٰ ہوراں دے گھر 10 اکتوبر 1964ء نوں جے۔ اوہناں دا اصل ناں ’ظفر اقبال‘ اے۔ قلمی ناں ’انجینئر ظفر محی الدین‘ اے تخلص

لئی 'ظفر' تے فقیر زیادہ ورتدے نیں۔ اوہناں دا ویاہ اپریل 1988ء نوں سمن آباد لائل پور وچ 'ایس ناہید جی' ہوراں نال ہويا۔ انجینئر ظفر محی الدین ہوراں دے 3 پتر نیں۔ وڈے پتر انجینئر باسط کمال، بی ایس سی، مکینکل انجینئرنگ تے ایم ایس سی انڈسٹریل انجینئرنگ نیں۔ 5 سال توں یونیورسٹی آف مینجمنٹ اینڈ ٹیکنالوجی لاہور دے سکول آف انجینئرنگ وچ لیکچرار نیں۔ وچکار لے انجینئر محمد یاسر، ایم ایس سی، مکینکل انجینئرنگ نیں۔ پچھلے تن سال توں یونیورسٹی آف مینجمنٹ اینڈ ٹیکنالوجی لاہور دے سکول آف انجینئرنگ وچ لیکچرار نیں۔ تیجے پتر انجینئر طلحہ ظفر، بی ایس سی، سول انجینئرنگ، ایم فل پروجیکٹ مینجمنٹ نیں۔ پچھلے تن سال توں اک نجی کمپنی وچ بطور اسسٹنٹ پروجیکٹ مینجر کم کر رہے نیں۔ ظفر ہوراں لاہور شہر توں ایم ایس سی کیمیکل انجینئرنگ توں بعد امریکہ توں فیلوشپ کیتی۔ پاکستان دے وڈے عسکری ادارے وچ بحیثیت مینجنگ ڈائریکٹر رہے۔ 2002ء وچ نوکری توں استعفیٰ دے دتا۔ اج اوہ اک امریکن کمپنی وچ بطور ڈائریکٹر ٹیکنیکل کم کر رہے نیں۔ اوہناں دی حیاتی بظاہر ڈھیر مصروف وکھالی دیندی اے پر ایہہ ریت رہی اے جدوں وی رب ایس دنیا اُتے کوئی اُچے خیالاں والا کھلدا اے تاں اوہنوں اپنے ولوں صلاحیتاں وی عطا کر دالے۔ اوہ آکھدے نیں:

”میرے ابا جی ہوراں دیاں محفلاں وچ پنجابی ادب دا کافی منظوم کلام پڑھیا جاندا سی، جیویں احسن القصص، ہیر وارث شاہ، داستان امیر حمزہ، سسی پنوں، پکی روٹی، جنگ زیتون تے ہور بہت ساریاں کتاباں۔ ایہناں کتاباں نوں پڑھ سن کے میرے اندر دا شاعر جاگیا، اک دن جد میں اٹھویں جماعت وچ پڑھدا ساں، سویرے جدا بابا جی حضور تلاوت توں فارغ ہوئے تے میں پہلا شعر لکھیا:

سُن قرآن تُساں توں فجراں ویلے

کیتے یاد سپارے بھل دے نہیں (3)

انجینئر ظفر محی الدین پنجابی زبان دے اوہناں من موبنے شاعراں وچوں نیں جہناں اپنی شاعری نوں لوکائی دے

ناویں لایا۔ اوہناں دی شاعری وچ عشق، محبت، ہوکے، ہاواں، کرلاٹاں، ہجرتے وچھوڑا، دکھ درد، آساں اُمیداں، غم، خوشیاں، آخرت دی فکر، تصوف تے اخلاقیات ورگے نگھے موضوع لہدے نیں۔ خاص کر کے اوہناں دے والد دی صحبت نے اوہناں دی شاعری وچ اگھڑواں تے بھرواں رنگ چھڈیا۔ اوہناں دیاں لکھتاں رچ نچایا عشقے نے، کن دا جوگی، بھانڑ وچ سریریں۔ اوہ اپنے ادبی استاد تے ادبی یاراں بیلایاں بارے دسدے نیں:

”میرے ادبی استاد مہان شخصیت دے مالک جناب بری نظامی صاحب نیں
تے صاحبزادہ مسعود احمد عالمپوری، سعید جمال، نجم الحسین حیدر، لیاقت
گلدگور، اقبال قیصر، مسعود ملہی، حسن عباسی، ڈاکٹر صغریٰ صدف، امین کنجاہی،
منیر چشتی کنجاہی، اعظم ملک، ویرساہی، نیل نجم، حافظ ممتاز ملک تے ہور بہت
سارے میرے علمی ادبی دوست نیں۔“ (4)

”رج نچایا عشقے نیں“ انجینئر ظفر محی الدین ہوراں دی پہلی کتاب اے۔ ایہہ پہلی وار 2016ء نوں روہی پبلشرز
فیصل آباد چھاپے چڑھی۔ ایہدے کل 252 صفحے نیں۔ ایہہ پنجابی شاعری دی کتاب اے۔ اوہناں اپنے جذبیاں، خیالاں
تے احساساں نوں شعراں راہیں سامنے لیاندا اے۔ ایس کتاب وچ عشق، محبت، محبوب دی تانگھ، محبوب لئی جذبات تے
ہور تھیرا کجھ موجوداے۔ لکھدے نیں:

کالے حرف تے اکو جیہے
کیہ ترے کیہ میرے
لکھتاں ہوئیاں سبھ اوہدے ناں
نہ تیرے نہ میرے
جندڑی سوبل ملوک سی ہوئی
اکھر جد ورقے پئے

روز الست تے اک وجا وجیا

جو جے سو روئے (5)

”رج نچایا عشقے نے“ دی شاعری داہر شعر، ہر بند پر نظم عشق دی ڈوری وچ پروئی دکھالی دیندا اے۔ انجینئر ظفر محی الدین ہوراں صوفیانہ انداز اپنا کے پڑھن والے نوں مست الست ہو کے جھومن اُتے مجبور کردتا اے۔ اوہناں دی اک نظم ایس گل دا ثبوت اے پئی اوہ ظاہر دار دنیا نوں چھڈ کے وکھرا انداز اپنا کے بلھے تے منصور دیاں گلاں کرنا چاہندے نیں۔ آکھدے نیں:

منصور	بنایا	عشقے	نے
ہوش	بھلایا	عشقے	نے
سکھاں	نال	یارانہ	مکا
مزا	چکھایا	عشقے	نے
مرض	انوکھی	سوچاں	دی
منجی	پایا	عشقے	نے
بلھے	وگر	مینوں	
رج	نچایا	عشقے	نے (6)

اوہناں دی دوجی لکھت ”کن دا جوگی“ اے۔ ایہہ کتاب پہلی وار جون 2018ء وچ نستعلیق پہلی کیشنز لاہور توں چھاپے چڑھی۔ ایہدے کل 368 صفحے نیں۔ ”کجھ اپنی گل“ دے عنوان پٹھ مضمون نوں انجینئر ظفر محی الدین ہوراں آپ قلم بند کیتا اے۔ ایس مگروں ”اگھا ناں“، ”اسلم کولسری“، ”انملا تھفہ“، ”پروفیسر عاشق رحیل“، ”من دی وارتا“، ”ڈاکٹر نوید شہزاد“، ”کن دا جوگی“، ”نجم الحسین حیدر“، ”جینہاں کھوہ پریم دے جتے ہو“، ”عائشہ باسط“، ”میرا گرائیں“، ”مسعود ملہی“، ”کن دا جوگی تے میں“، ”حسن عباسی“، ”کن دا جوگی“، ”ناز اوکاڑوی ہوراں دے مضمون شامل نیں۔ ایہدے وچ 182 نظماں نیں۔ ”رج نچایا عشقے نے“ دا

دو جا ایڈیشن وی ایہدے وچ ای شامل لکھدے نیں:

اُچی سچی اے تیری شان مولا
ڈگیا در تیرے میں آن مولا
توں وڈا تے تیری ذات وڈی
تکلیا پھر کے کل جہان مولا (7)

کتاب ”کن دا جوگی“ وچ وی اوہناں تصوف، عشق، محبت، اخلاقیات، آخرت دی فکر، دنیا دی بے ثباتی، اپنیاں دی برکت، مٹی دی اہمیت و فاتے وفاداری تے مبنی اجیہے بہت سارے موضوع لکھدے نیں۔ اوہناں دی شاعری وچ پڑھن ہار لئی مکمل درس موجود اے۔ اوہناں دی اک نظم ”لوکاں ات مچائی اے“ وچ وکھرا ڈھنگ دسد اے:

پریم دی جھگی پا لا جھلیئے نی
من وچ میت وسالے جھلیئے نی
خاشاں دی ایس بستی وچوں
اپنی جان چھڈا لے جھلیئے نی (8)

انجینئر محی الدین ہوراں دی تہی کتاب بھانڑ وچ سریراے۔ ایہہ لکھت پہلی وارا اکتوبر 2018ء وچ نستعلیق پہلی کیشنز لاہور توں چھاپے چڑھی۔ ایہدے کل ۲۰۷ صفحے نیں۔ ایہدے وچ عطاء الحق قاسمی، غلام حسین ساجد، حسن عباسی، ڈاکٹر ناصر رانا، ناصر نظامی، پیارا سنگھ کدوال، نجم الحنین حیدر، سحر اقبال، لیاقت گدگور، منیر چشتی کنجاہی، واصف لطیف، کرپال سنگھ پنوں، Zahur A Qureshi، تے انجینئر ظفر محی الدین سنے ۱۴ مضمون شامل نیں۔ ایہدے وچ شامل نظماں تصوف، اخلاقیات، عشق محبت دے نر وئے جذبات اُتے اسریاں ہوئیاں نیں۔ لکھدے نیں:

عشق تیرے دی وسوں
دل میرے دے اندر

نور عطاؤں بھریا رہندا

وچ بزار حسن دے (9)

اوہناں دیاں تئاں کتاباں نوں پڑھیاں اچھے موضوع وکھالی دیندے نیں جیہڑے اجو کے دور دے شاعراں کول گھٹ ملدے نیں۔ ایس طرز دی بھرپور شاعری اج دے شاعر نہیں کردے۔ اوہناں موجودہ دور وچ نویں ریت تے نویں راہ کھولی اے۔ ”بھائی وچ سریر“ دے موضوع پہلیاں دوہناں کتاباں نال میل کھاندے نیں۔ اوہناں دی شاعری وچ آفاقی سوچ وکھالی دیندی اے۔ ”انجینئر ظفر محی الدین دے دو شعری پراگے“ مضمون وچ ڈاکٹر کرامت مغل ہوویریں دسدے نیں:

”انجینئر ظفر محی الدین دی شاعری وچ اوہناں دے تجربات، مشاہدات تے نظریات ملدے نیں۔ ایہہ شاعری جذبیاں نال بھری ہوئی تے ایس وچ خدا، انسان تے کائنات ورگے موضوعات نوں بڑی خوبصورتی نال پیش کیتا گیا اے“ (10)

پنجابی زبان وچ صوفیانہ کلام دی بھرمار اے پر جے اچھے نفسا نفسی دے دور وچ اک شاعر تصوف نوں اپنی شاعری دا موضوع بناوندا اے تے ضرور رب دی اوہدے تے مہر اے کیوں جے ایہہ خاص موضوع صرف اللہ دی دتی توفیق، اللہ دے رسول ﷺ دی محبت نال ای آسکدا اے۔ تاریخ گواہ اے جدوں وی اچھے شاعراں شاعری کیتی۔ اوہ وسیب دے سدھار دا سبب بنی اے۔ انجینئر ظفر محی الدین دے کلام نوں پڑھ کے لگدا اے پئی اوہ نیک سیرت تے سچی شخصیت دے مالک نیں۔

حوالے

1- گل بات، انجینئر ظفر محی الدین، ۲۴ فروری ۲۰۱۹ء

2- اوہی

- 3 اوہی
- 4 اوہی
- 5 انجینئر ظفر محی الدین، راج نچایا عشقے نے، فیصل آباد: روہی پبلشرز، ۲۰۱۷ء، ص: ۱۵۲
- 6 اوہی، ص: ۱۲۵
- 7 انجینئر ظفر محی الدین، کن دا جوگی، لاہور: نستعلیق پبلی کیشنز، جون ۲۰۱۸ء، ص: ۵۳
- 8 اوہی، ص: ۲۴۰
- 9 انجینئر ظفر محی الدین، بھانڈوچ سریر، لاہور: نستعلیق پبلی کیشنز، اکتوبر ۲۰۱۸ء، ص: ۴۱
- 10 کرامت مغل، 'انجینئر ظفر محی الدین دے دوشعری پراگے'، مشمولہ: بھلیکھالاہور: ۱ جنوری ۲۰۱۹ء، ص: ۳